

2008-09-12

PERSCOMMUNIQUÉ

De efficiëntiegrens als methode voor prestatiemeting van de overheidsuitgaven: een Belgische casestudy

door Bruno Eugène

NBB Working Paper No 138 - Research Series

De analyse van de overheidsefficiëntie tracht een vergelijking te maken tussen, enerzijds, de door de overheid ingezette middelen en, anderzijds, de prestaties van de overheidsdiensten uitgedrukt als het behalen van hun doelstellingen. Efficiëntie kan derhalve worden gedefinieerd als het behalen van de best mogelijke resultaten met de inzet van zo weinig mogelijk middelen.

Er zijn verschillende redenen om de efficiëntie van de overheid te bestuderen. Ten eerste genereert het hoge aandeel van de overheidsuitgaven in het bbp verstoring van de belastingheffing. In die zin drukt elk inefficiënt gebruik van overheidsmiddelen de economie als geheel. De tweede reden is eveneens van budgettaire aard, aangezien een ambitieus begrotingsbeleid vereist is om het hoofd te kunnen bieden aan de kosten van de vergrijzing en aan het probleem van de klimaatverandering op langere termijn. Gelet op het hoge aandeel van de overheidsuitgaven in België, ligt daarin een potentieel grote besparingsbron die moet worden aangesproken. Tot slot is een goed functionerende overheidssector eveneens van belang in de ruimere context van de inspanningen om het concurrentievermogen van de economie te verbeteren.

Het doel van deze working paper is na te gaan in welke mate de Belgische overheid efficiënt is in haar rol als verstrekker van gezondheidszorg, onderwijs en openbare orde en veiligheid. In dit kader beperkt deze paper zich tot het meten van de productieve efficiëntie. Het is niet de bedoeling rechtstreeks in te gaan op gelijkheids- of macro-economische overwegingen zoals groei- of werkgelegenheidsdoelstellingen. Evenmin wordt ernaar gestreefd de redenen voor de relatieve efficiëntie of inefficiëntie van de Belgische overheid uiteen te zetten.

De hier voorgestelde analyse is gebaseerd op het Free Disposal Hull framework, dat op eenvoudige principes berust en gemakkelijk te interpreteren is. De efficiëntie wordt gemeten in relatie tot de overheidssectoren van andere landen, door de ingezette middelen en de productiewaarde te vergelijken. Een land met een hoge productiewaarde en beperkte kosten is derhalve efficiënter dan een land met een lagere productiewaarde en hogere kosten. Door alle efficiënte landen samen te bekijken kan een efficiëntiegrens worden opgesteld, die kan fungeren als een door de andere landen na te streven doelstelling inzake efficiëntie.

Vergeleken met andere studies over dit onderwerp die op hetzelfde theoretische kader zijn gestoeld, ligt de originaliteit van deze working paper in, enerzijds, het belang dat gehecht wordt aan de keuze van geschikte resultaatindicatoren, alsook in de manier waarop deze indicatoren worden geaggregeerd. Anderzijds ligt de nadruk duidelijk op de efficiëntie van de Belgische overheidssector.

Aangezien de waarde van de productie van de overheidssector over het algemeen niet door marktkrachten wordt bepaald, dient ze met behulp van andere elementen te worden geraamd. Deze elementen, die uitkomsten (outcome) genoemd worden, moeten een maatstaf zijn van de mate waarin de overheid haar doelstellingen bereikt. Een eerste reeks beperkingen met betrekking tot dit kader houdt verband met de aggregatie van de verschillende resultaatmetingen. De overvloed aan nagestreefde doelstellingen moeten immers in een enkele resultaatindicator worden geïntegreerd, aangezien de kosten voor het behalen van de verschillende doelstellingen niet deelbaar zijn. Aangetoond wordt dat het aggregeren van de verschillende deelindicatoren in een enkele synthetische uitkomstindicator onvermijdelijk gepaard gaat met een zekere subjectiviteit, die weerspiegeld wordt in het gewicht dat aan elke deelindicator wordt toegekend. Er is geen bezwaar tegen het toekennen van identieke gewichten, maar het staat zeker niet borg voor objectiviteit.

Een tweede type van beperkingen heeft te maken met de indicatoren zelf, aangezien de op deze manier uitgevoerde metingen nog altijd niet perfect zijn en dus omzichtig moeten worden geïnterpreteerd.

Behoudens deze beperkingen, toont de analyse aan dat België op het vlak van gezondheidszorg relatief efficiënt is in vergelijking met de andere beschouwde landen - de EU-15, Japan, de Verenigde Staten en Polen. Slechts vier Europese landen – Spanje, Zweden, Luxemburg en Oostenrijk - en Japan zijn efficiënter dan België. Dit laatste land heeft geopteerd voor relatief hoge uitgaven om evenredig goede uitkomsten te bereiken. Als de synthetische resultaatindicator enkel tot harde gegevens wordt beperkt - (gezonde) levensverwachting en kindersterfte - wordt het beeld voor België minder rooskleurig. Er is een zekere marge voor verbetering op het vlak van de gezondheidszorg die iets duurder is dan gemiddeld in de EU-15 maar niet zoveel als in de andere onderzochte overheidssectoren.

Over het geheel genomen is het Belgische onderwijssysteem duurder maar ook beter dan het Europese gemiddelde. Er is echter een groot verschil tussen de efficiëntie van het onderwijssysteem in de Franse Gemeenschap en dat van de Vlaamse Gemeenschap. Een analyse op basis van een beperkte reeks indicatoren toont aan dat de Franstalige onderwijssector minder efficiënt is. De resultaten van de leerlingen van de Franse Gemeenschap voor de PISA-indicatoren inzake lezen, wiskunde en wetenschappen zijn zwak. De Franse Gemeenschap heeft dan ook potentiële verbeteringsmarges. De efficiëntie van de Vlaamse Gemeenschap inzake onderwijs is groter, zonder evenwel de efficiëntiegrens te bereiken.

Op het vlak van openbare orde en veiligheid kunnen en moeten nog vorderingen worden gemaakt, hetzij om de dienstverlening te verbeteren, hetzij om de kosten te beperken.